

Visuomenė pribrendo spręsti girtavimo problemą?

Po kelių skaudžių įvykių, kuomet neblaivūs asmenys padarė žiaurius nusikaltimus, šalies vadovai susizgribo, kad alkoholizmo problema šalyje pasiekė viršūnę. Reikia imtis priemonių. Klausimas tik kokių? Juk nesinori nei verslui kenkti, nei žmonių teises riboti... Tačiau išsikerojusi problema kelia pavojų visuomenei. Respublikinės Vilniaus psichiatrijos ligoninės medikai sako, kad dugnas jau pasiektas. Ūmių alkoholinių psichozių skyriuje nerosite nė vienos laisvos lovos. Pasak ligoninės vadovo dr. Valentino Mačiulio, jei dabar ryžtingai imsimės priemonių, situacija dar galima pataisyti, jei ne - tiesiog degraduosime.

Evelina Machova

Tik skaičiai

Ne vienerius metus specialistai teigia, kad, sprendžiant girtavimo problemą Lietuvoje, reikia imtis rimtų priemonių. Tam pritaria ir politikai, ypač po skaudžių įvykių, kai neblaivūs asmenys peiliu subado ar kirviu užkapoja artimuosius. Bėda tik ta, kad tokie ketinimai trunka vos kelis mėnesius. Po to viskas aprimsta ir istorijos kartojasi, o su alkoholio vartojimu labiau kovojama skambiais pasisakymais nei rimtomis priemonėmis.

Statistika gi tokia: maždaug 150 tūkst. šalies gyventojų reikia gydyti nuo alkoholizmo. Daugiau nei 700 tūkst. šalies gyventojų girtuokliauja ir juos anksčiau ar vėliau teks gydyti nuo priklausomybės alkoholiui.

L.S. SKAIČIUS

150

- maždaug tūkst. tiek šalies gyventojų reikia gydyti nuo alkoholizmo.

Teismo medicinos gydytojo Alvydo Benošiaus duomenimis, vienam gyventojui tenka 16,8 litro gryno alkoholio, įskaičiuojant ir namudinį vyną ar kur kas stipresnius gėrimus. Taigi, skaičiuojant statistiškai, vienam šalies gyventojui, įskaičiuojant ir vaikus, tenka 200 mililitrų alkoholio kasdien. Pasaulio sveikatos organizacijos duomenimis, nekenksminga alkoholio norma suaugusiam žmogui turėtų būti 60 mililitrų per dieną... Vadinasi, mes ją viršijame tris kartus, įskaičiuojant ir vaikus. Juos atmetus, lietuvičiai normą viršija ir visus penkis kartus. Pasak specialistų, 6-7 litrai per metus alkoholio vienam suaugusiam žmogui nekenkia ir jo sociumas nenukenčia. Jei vartojama alkoholio daugiau, pasekmės liūdnos. Jas galima kasdien pamatyti per žinias: nudūrė, pasmaugė, užkapojo... Bet ar imtasi kokių priemonių kovoti su šia problema? Minimalių taip, bet jos, pasak specialistų, kol kas nelabai veiksmingos. Reiktų viso priemonių komplekso. Tuomet gal po dešimties ar penkiolikos metų neteks raudonuoti, kad iš Europos šalių pirmaujame pagal girtuoklystės rodiklius.

Situacija apvertina

Respublikinės Vilniaus psichiatrijos ligoninės medikai liūdnai konstatuoja, kad maždaug tik 35 proc. ligonių, patekusių į šią gydymo įstaigą dėl alkoholinių psichozių, gydos toliau. Tačiau didžioji dauguma grįžta į seną terpę ir toliau geria, kol vėl juos užklumpa psichozė. Kaip tikina

Daugiau nei 700 tūkst. šalies gyventojų girtuokliauja ir juos anksčiau ar vėliau teks gydyti nuo priklausomybės alkoholiui

medikai, alkoholio psichozės ištiktųjų būklė per dvidešimt dienų pagerėja, mat jiems taikoma psichoterapija, rekomenduojamos savitarpio pagalbos grupės, pateikiami kontaktai, kur jie gali kreiptis tolesnės pagalbos. Visgi jei pats žmogus to nenori, per prievartą jo neišgydysi. Kaip sako ligoninėje dirbantys medikai, išsikapstę iš pačių sudėtingiausių situacijų kiekvienas žada, kad daugiau jau tikrai nebegers, bet trukt už vadžių ir po kelių mėnesių vėl grįžta.

Pasak Respublikinės Vilniaus psichiatrijos ligoninės Ūmių alkoholinių psichozių skyriaus medikų, pastaruoju

metu darbas - itin intensyvus. Skyriuje yra 30 lovų, skirtų vyrams, ir 16 moterims. Visos lovos užpildytos. Gydymo trukmė - individuali, priklauso nuo kiekvieno paciento: vienam užtenka savaitės, kitam prireikia ir dviejų ar dar ilgiau.

Psichozės žmogų ištinka po ilgo gėrimo, kai jis pats ar dėl sveikatos sutrikimų, pavyzdžiui, kojos arba šonkaulių lūžio atsidūręs ligoninėje nustoja vartoti alkoholį. Tuomet ir prasideda vadinamoji baltoji karštinė. Tai - itin sunki būklė, kuomet reikalingas gydymas specializuotoje įstaigoje. Tikėtis, kad tai praeis sa-

vaime, neverta. Greičiau jau žmogus numirs, nei savarankiškai išsikapstys. Nesigydytas, antrą kartą geriantį žmogų baltoji karštinė ištinka kur kas greičiau ir būna sudėtingesnė, sako medikai.

Be to, gydymą apsunkina ir tai, kad daugelis tokių pacientų serga ir gretutinėmis ligomis, todėl gydymo sąnaudos - didžiulės. Kita skausminga problema, kad dabar geria ir vaikai. Jie kaip ir suaugusieji būna apimti psichozės, o jų gydymas - kur kas sudėtingesnis. Bet jei vaikai nematė kitokio pavyzdžio nei geriantys tėvai, tikėtis, jog situacija pasikeis, naivu. Be to, vaikams priklausomybė susi-

formuoja kur kas greičiau ir ligos eiga dažniausiai būna sudėtingesnė.

Preveninės priemonės

Pastaruoju metu dažnai akcentuojamas priverstinis gydymas nuo alkoholizmo. Pasak medikų, priverstinė hospitalizacija galima ir šiandien, nes yra įrašyta psichikos sveikatos priežiūros įstatyme. Nuo alkoholio priklausomas žmogus kelia pavojų savo ir aplinkinių gyvybei bei sveikatai. Artimieji gyvendami su tokiu žmogumi yra traumuojami. O juk daugelis ilgą laiką vartojančių alkoholį žmonių nepripažįsta, kad serga, kol nenusirita iki paskutinio laiptelio. Tokiose situacijose, pasak medikų, priverstinę hospitalizaciją taikyti reikia, tačiau rezultatai būtų geresni, jas taikant anksčiau, kol nesusiformavo alkoholinė degradacija ar silpnaprotystė. Todėl priverstinei hospitalizacijai reikia suteikti papildomų galių įvertinant alkoholizmo klinikinius ypatumus.

Pasak ligoninės medikų, nė vienas pacientas iš ligoninės neišvyksta be sudaryto tolesnio gydymo plano. Tačiau žmogus turi norėti gydytis. Daugelis tik atvykusių į skyrių pacientų sako, kad tikrai nebegers. Tuo šventai tiki iki momento, kol sveikata pagerėja. Alkoholikams tas ir būdinga - jei šiandien gerai jaučiuosi, vadinasi, nieko nereikia daryti. Visos buvusios blygybės pamiršta. Ir, žiūrėk, jau po kelių dienų jiems atrodo, kad gal nieko blogo nenutiks, jei išgers penkiasdešimt gramų, nors ligoninėje, būdamas labai sukios būklės, jau gulėjo net penkis kartus. Tokie pavyzdžiai rodo, kad tolesnis sergančiojo gydymas privalo turėti tęstinumą, priklausomybės centruose, psichikos sveikatos centruose, įtraukiant socialinės pagalbos darbuotojus ir bendruomenės atstovus ir kt. ■

INTERVIU:

- Nuoširdžiai tikite, kad po pastarųjų skaudžių įvykių politikai vis dėlto ryšis kovai su girtavimu imtis griežtų priemonių? Juk apie tai, kad neblaivūs asmenys sužaloja, nužudo save ar kitus girdime

ne vienerius metus, tačiau situacija nelabai keičiasi...

- Panašus pakilimas, griežtinant alkoholio vartojimą visuomenėje, buvo jaučiamas daugiau nei prieš septynerius metus. Tuometinė Gedi-

Respublikinės Vilniaus psichiatrijos ligoninės vadovas dr. **Valentinas Mačiulis**, sako, kad jau pasiekėme dugną, tačiau vilties išsikapstyti dar yra. „Prezidentės, Ministro pirmininko, Seimo pirmininkės vieningas požiūris į girtavimą kaip vieną svarbiausių socialinių problemų, o medicinoje - net ir pačią svarbiausią, leidžia tikėtis realių žingsnių ir konkrečių darbų. Jei tik nepristigs ryžto“, - sako gydytojas.

mino Kirkilo vyriausybė ryžosi imtis pertvarkos. Buvome parengę neblogą projektą, kuris galbūt bus priimtas dabar, jei tik Algirdo Butkevičiaus vyriausybė nepristigs ryžto. Šiandien situacija manau, būtų visai kitokia, jei būtume įgyvendinę kompleksines priemones. Dabar panašu, kad jau susiformavo kritinė šalies vadovų masė, tad galima daryti prielaidas, jog pagaliau šioje vietoje įvyks lūžis.

Juk istoriškai prieš Pirmąjį pasaulinį karą Prūsijoje, Saksonijoje ir net Švedijoje vyrai gryno alkoholio išgerdavo

po dvidešimt septynis litrus kasmet. Bet šią girtuoklystės problemą Europa galima sakyti įveikė imdamasi griežtų priemonių ir per penkiolika metų pasiekta, kad vienam vyrui tektų vos penki litrai per metus.

- Na, su problema daugelyje šalių buvo kovojama įvedant sausą įstatymą, kas turbūt sutiks šią dieną nėra realu...

- Nesakau, kad reikia sauso įstatymo. Pirmiausia būtų galima pradėti nuo prekybos monopolizavimo.

NUKELTA I 12P.

Visuomenė pribrendo spręsti girtavimo problemą?

Alkoholio psichozės išstiktųjų būklė per dvidešimt dienų pagerėja, mat jiems taikoma psichoterapija, rekomenduojamos savitarpio pagalbos grupės, pateikiami kontaktai, kur jie gali kreiptis tolesnės pagalbos. Visgi jei pats žmogus to nenori, per prievartą jo neišgydysi.

Pasak Respublikinės Vilniaus psichiatrijos ligoninės Ūmių alkoholinių psichozė skyriaus medikų, pastaruoju metu darbas - itin intensyvus. Skyriuje yra 30 lovų, skirtų vyrams, ir 16 moterims. Visos lovos užpildytos. Gydomo trukmė - individuali, priklauso nuo kiekvieno paciento: vienam užtenka savaitės, kitam prireikia ir dviejų ar dar ilgiau.

INTERVIU:

Atkelta iš 8 p.

Dabar Lietuvoje yra devyniolika tūkstančių alkoholiu prekiaujančių taškų. Norvegijoje, kur gyventojų perpus daugiau nei Lietuvoje, yra vos penki šimtai alkoholio pardavimo taškų.

Taigi pas mus keturiasdešimt kartų daugiau. O jei dar priskaičiuotume bobutes su naminuke... Visa laimė, kad bent degalinėse nebepardavinės. Bet dar kartą sakau, kad reikia įgyvendinti visą priemonių paketą, pradedant reklamos draudimu, baigiant visuomenės švietimu.

- Akcentuojate, kad nesaikingo alkoholio vartojimo problema šalyje jau yra pribrendusi. Kokie pirmi žingsniai turėtų būti daromi norint ją pažaboti?

- Pirmiausia apriboti stipriųjų gėrimų prieinamumą, taip pat alko-

augančiam organizmui didžiausias nuodas, naikinantis neuronus. Be to, valdžiai jau dabar reikia klaupytis ant kelių prieš mokytojus ir atsiprašyti.

- Ir kuo gi tai padėtų kovojant su alkoholio vartojimu?

- Reikia skatinti vaikų užimtumą. Pažiūrėkit kas vyksta kaimeliuose. Kas trečias girtas. Kokį pavyzdį šeimoje mato vaikai? Kokių gebėjimų jie gali įgyti? Seniau buvo užklasinė veikla, su vaikais buvo dirbama, o dabar reformavom ir prireformavom. Užklasinis mokymas ypač svarbus ten, kur yra daugiausia rizikos šeimų. Mokytojai juk mato, kurios šeimos intelektas žemas. Vadinas, kad vaikai nebūtų luošinami, reikia su jais užsiimti. Kas tai gali padaryti? Mokytojai, bet žmogus dirbdamas tokį darbą turi jaustis oriai, o ne taip kaip dabar.

- Palaukit, pagalbos ir specialistų tinklas, žvelgiant organizacine prasme, šalyje sukurtas gerai. Problema ta, kad vis dar nemokame bendradarbiauti ir esame tinginiai. Pripratome dirbti prie stalo ir laukti, kol kas nors ateis, o ne bandyti problemą išspręsti anksčiau. Sutinku, kad krūvis didžiulis, bet galima pabandyti išgelbėti ir neluošinti bent kelis vaikus. Daug kalbame apie atvejo vadybą, bet realiai jos netaikome. Jei visi dirbtų savo darbą taip kaip reikia, po pirmo asmens suėmimo prie vairo neblaivaus ar po kokių ekscesų viešumoje visos tarnybos turėtų iš karto užsiimti tokiu žmogumi. Pažiūrėtų, kaip jam sekasi šeimoje, gal ten auga vaikai, gal vyras piktnaudžiauja alkoholiu ir lupa žmoną. Juk toks jo elgesys kelia pavojų ne tik jo, bet ir šeimos sveikatai. O mes ką darome?

naujus marškinius gauna kas dvejus metus, ko galime tikėtis? Nėra tvarkos, nes negalima taip žmonių žeminti.

Taip pasiekiami visos valstybės degradacijos lygį. Kasmet apsinuodiję alkoholiu miršta šeši šimtai žmonių. Baisis statistika... Praradome bendruomeniškumą, vienas kitam esame kaip vis besitaikantys įkasti šunys. Trūksta iniciatyvos ir noro gerai dirbti.

- Skamba šiek tiek kaip priekaištas politikams...

- Čia stinga atsakomybės ir brandos. Ar galite įsivaizduoti, kad,

tarkim, Anglijos ar Vokietijos parlamente politikai neateitų į posėdį balsuojant už tam tikrus įstatymus. Prieš septynerius metus, kuomet Seime pristatinėjau priemonių kompleksą, kurių reikia imtis kovojant su nesaikingu alkoholiu, salėje buvo vos dvidešimt septyni Seimo nariai iš šimto keturiasdešimt. Ta saujelė ir priima sprendimus. Toks požiūris rodo, kad šalyje yra labai daug nesubrendusių žmonių. Bet kaip jų gali rasti, jei kasdien septyni šimtai tūkstančių vyrų yra girti? Šalis degraduoja, o bendrinė kultūra žemėja. ■

TARP KITKO:

- Tai seniausias Lietuvoje, veikiantis nuo 1961 m. narkologinis skyrius. Čia dirbo žymiausi respublikos gydytojai narkologai.
- 2006 m. skyrius persikėlė į naujas, atitinkančias europinius standartus, patalpas. Skyriuje yra 46 lovos: 34 vyrams ir 12 moterims. Palatose yra po 3-4 lovas.
- Skyriuje dirba 4 gydytojai, 2 psichologai ir 14 slaugytojų.
- Pacientai priimami iš visos respublikos. Skyriuje gydomi pacientai, kuriems po ilgalaikio alkoholio vartojimo išsivysto sunkios abstinencinės būklės arba prasideda alkoholinės psichozės. Gydomo

trukmė iki 20 dienų. Lengvesniais atvejais taikomos trumpalaikės - trijų dienų gydymo paslaugos. Gydymas prasideda nuo intensyvios slaugos ir detoksikacijos. Būklei gerėjant į gydymo procesą įsijungia psichologai, taikoma individuali ir grupinė psichoterapija, teikiama psichologinė šeimos narių konsultacija.

- Gydymo tikslas - suformuoti nuostatą blaivybei. Gydymo pabaigoje aptariamas tolimesnis paciento gydymo planas. Skiriamas palaikomas gydymas įvairiais medikamentais, taikoma antialkoholinė terapija ilgai veikiančiais vaistais. ■

“Pirmiausia būtų galima pradėti nuo prekybos monopolizavimo. Dabar Lietuvoje yra devyniolika tūkstančių alkoholiu prekiaujančių taškų. Norvegijoje, kur gyventojų perpus daugiau nei Lietuvoje, yra vos penki šimtai alkoholio pardavimo taškų.

holio kiekius, sutvarkyti pardavimo vietas, kad jos būtų atskirtos nuo maisto prekių. Taip pat reklamos visa apimantis ribojimas visam alkoholiui, pradedant „miksus“, alumi, baigiant stipriausias gėrimais. O geriausia būtų, iš apyvartos iš viso išimti stipriųjų alkoholinių gėrimų „miklus“ su saldikliu ir skoniais, kuriuos labiausiai mėgsta jaunimas. Kodėl? Kad vaikai nepriprastų. Tai, beje, tampa vis rimtesnė problema. O cukrus, saldikliai vaikams kaip medus. Jis reikalingas smegenims: augančios smegenys sunaudoja dešimt kartų daugiau cukraus nei kiti organai. O čia - šalia cukraus dar ir degtinės įpilame, ir jaunimas greičiau pripranta. Stiprus alkoholis

Jiems turi padėti ir socialiniai darbuotojai, ir psichologai, dirbantys ugdymo įstaigose. Neužtenka tik konstatuoti fakto, kad vaikai pavalgę. Klausimas, ką jie valgė? Ar tas maistas tinkamas vaikui? Gal jie kasdien tik bulves arba duoną valgo. Į šias problemas mes kol kas žvelgiame labai primityviai. Labiau dėl varnelės, nei realiai dirbame. Vaikai, augantys rizikos šeimose, luošinami, nes suaugusieji neturi gebėjimų.

- Dabar sakoma, kad tiek socialiniams darbuotojams, tiek ir kitiems specialistams, dirbant su problemine šeimomis, tenka labai didelis krūvis. Jie nespėja, nesijaučia saugūs ir panašiai.

Pagrūmojam pirštu ir užsimerkiam. Antra, bendrijose ir seniūnijose reikia dirbti. Po skaudžių nelaimių, kaip, tarkim, Kražių atveju, negi seniūnas nežinojo apie tokį pilietį, kuris n kartų buvo teistas? Ar kad ir Kėdainių atveju kalba esą padarus vyras buvo... Nejuokinkit. Jei žmogus dėl alkoholio prasižengė nors kartą, reikia jį stebėti. Juk seniūnai ir seniūnaičiai, galima sakyti, - bendruomenių vadai, visus gyventojus pažįstantys. Kaip ir žino visus savo teritorijos „taškus“, kas ir kur naminukę verda. Ir policininkai tai puikiai žino. Tačiau kai žmonės gyvena itin skurdžiai, galioja visai kiti moralės dėsniai. Jei policininkas neturi apavo, vaikšto nudrįskęs, o